

pútnický list

ISSN 2644 - 4526

06 / 2020

aktuality a zaujímavosti pútnického turizmu na Slovensku

K Višňovskej Panne Márii

Len 8 km juhovýchodne od Žiliny nájdeme pútnické miesto, ktoré je už viac než 300 rokov duchovným centrom nielen miestnych veriacich, ale i cieľom pútnikov z celého severozápadného Slovenska – **Višňové**. Prichádzajú k milostivej soche Panny Márie, ktorá sa nachádza v miestnom farskom Kostole sv. Mikuláša. Táto obec leží na začiatku malebnej Višňovskej doliny na predhorí Malej Fatry. V dávnych časoch bolo Višňové majetkom pánov hradu Lietava. V listinách sa spomína prvý krát v r.1393. Uprostred vtedy neveľkej, roztratenej obce, priamo na pravom brehu riečky Rosinky dal, v r.1514, richtár Wyšnovsky postaviť malý jednoduchý, jednoloďový gotický kostolík s drevenou zvonnicou. Okolo kostola ponechal ohradené miesto pre cintorín. Kostolík bol zasvätený sv. Mikulášovi, ktorému je zasvätený aj terajší pútnický chrám. Do monumentálneho dvojvežového kostola, ktorý má dĺžku 46 metrov a šírku až 27 metrov, putujú každoročne veriaci z Oravy, Kysúc, Považia, Rajeckej doliny, Turca a okolia Žiliny, aby si uctili Višňovskú Pannu Máriu. Milostivá socha predstavuje sediacu Božiu Matku, dojčiacu malého Ježiška. Najstarší zachovalý záznam **o Višňovskej Panne Márii** je v kanonickej vizitácii z r.1674 v biskupskom archíve v Nitre, kde sa spomína, že socha bola na bočnom oltári

a je vo zvláštnej úcte. Pomoc, radu a útechu tu vyhľadávali nielen poddaní, ale aj nižšia šľachta zo širokého okolia. Sochu, ktorá napodobuje gotický sloh, vytvoril neznámy ranobarokový majster v polovici 17. st. V čase reformácie patrilo gotický kostolík vo Višňovom protestantom. Neskôr, za Františka Révaya, sa stal opäť katolíckym kostolíkom. Väčšina obyvateľstva však zostala ešte takmer celé storočie protestantská. Nakoniec vraj došlo k zaujímavému stavu. V celom Višňovom bol iba jeden protestant a ten bol kostolníkom v katolíckom kostole. A práve on čistil v kostole sochy a iné predmety. Pri čistení zrazu za sebou počul hlas: „Aj mňa!“ Keď sa obzrel, zistil, že žiadosť vyslovila socha Panny Márie, ktorá predtým stála na hlavnom oltári. Práve od tejto udalosti začali kostol navštevovať aj veriaci z okolia. Počet pútnikov časom narastal a pútnický kostolík vo Višňovom nestačil prijať také veľké množstvo. Preto bol v priebehu niekoľkých desaťročí až tri krát rozšírený. Lenže ani po treťom zväčšení jeho veľkosť nestačila, ba začal ohrozovať návštevníkov, lebo na viacerých miestach popraskal. V polovici 18. st. sa presťahoval do Višňového bohatý kremnický občan Ján Laffiri (Zaffiri). Pochádzal z talianskej Ravenny a ako právnik bol v Kremnici notárom a neskôr aj richtárom. Keďže ochorel na tuberkulózu, poradili mu lekári pobyt v lesnatom priestore. Višňové si vybral aj preto, že vedel o výskyte zlata vo Višňovskej doline. Ján Laffiri, ako majiteľ obce sa stal udržiavateľom kostola. Vidiac jeho neutešený stav, rozhodol sa vymôcť výstavbu nového kostola. Požiadal nitrianskeho biskupa Jána Gustínyho, aby stavbu povolil. Medzitým povolal z Kremnice skúseného architekta Petra Millera, ktorý navrhol postaviť nový kostol na doterajšom mieste. Novostavbu riešil tak, že starý kostol nechal stáť a okolo neho dvíhal múry nového, neskorobarokového kostola.

Kostol sv. Mikuláša, Višňové

Stavbu realizovalo deväť murárskych majstrov pod vedením Petra Millera, ktorý bol autorom architektonického návrhu stavby. Základný kameň bol položený r.1769 a v r.1782 bol kostol celý zastrešený. Žilinský rodák Daniel Dlačák v r.1782 daroval kostolu hlavný oltár s obrazom Navštívenia Panny Márie, ktorý je na oltári doteraz. 29. septembra 1783 bol kostol slávnostne posvätený. Pri slávnosti bola milostivá soška prenesená na hlavný oltár. Ostatné zariadenie bolo inštalované po posviacke. Oltár sv. Antona Paduánskeho v r.1797 a oltár sv. Mikuláša v r.1802. Lavice z červeného smreka vyhotovil Krištof Laur z Mošoviec, kazateľnicu traja nitrianski majstri, organ Ján Pažický z Rajca a krstiteľnicu Rajčan Jozef Točkovič. V r.1816 boli z podnetu nitrianskeho biskupa Jozefa Klucha dokončené obe veže. Autormi prístavby veží boli A.Zimmerman, F. Tomašek a M. Martini. Všetky výdavky financoval sám. Výmalbu interiéru v r.1901 - 1902 realizoval významný slovenský

maliar Jozef Hanula. Po nástupe totalitnej moci sa mariánske púte obmedzovali, čo viedlo k ich útlmu. Po r. 1989 sa však mariánske pútnické miesto opäť začalo prebúdzat' a púte sa obnovili. Po príchode dp. Jozefa Bagina do Višňového v r.2003 sa obnovili aj ďalšie duchovné aktivity. V súčasnosti každá púť ponúka bohatý program. Každý mesiac v 13. deň sa v pútnickom chráme konajú Fatimské slávnosti, na ktoré prichádzajú veriaci nielen z okolia, ale aj zo vzdialenejších farností, či diecéz. História Fatimských slávností sa začala hneď po smrti pápeža Jána Pavla II., kedy sa v mariánskom chráme vo Višňovom pravidelne modlili za jeho blahorečenie. V r. 2011 – po blahorečení – daroval Višňovému relikviu krvi - vtedy blahoslaveného, dnes už svätého Jána Pavla II. Veľkého Mons. Stanislaw Dziwisz, krakowský kardinál. V kostole sa dnes okrem tejto relikvie nachádzajú aj relikvie fatimských detí - sv. Františka a sv. Hyacinty. Hlavná púť sa koná zvyčajne na konci júna okolo sviatku Navštívenia Panny Márie. Je zároveň aj Diecéznou púťou rodín. K Višňovskej Panne Márii sa s osobitnou úctou obracajú ženy, páry, túžiace po dieťati. V prvú septembrovú nedeľu - okolo sviatku Narodenia Panny Márie - prichádzajú zasa na púť otcovia. Okrem toho v nedeľu Dobrého Pastiera býva v tomto chráme Púť rodičov kňazov. V máji zasa prichádzajú do Višňového jubilujúci kňazi Žilinskej diecézy. Nakoľko stále platia karanténne obmedzenia - **hlavná púť bude (ak to bude možné) 27. a 28. júna 2020. Jedenásta púť mužov bude v prvú septembrovú nedeľu - 6. septembra 2020.**

relikvia krvi sv. Jána Pavla II.

zdroje: www.visnove.fara.sk,
www.putnickemiesta.sk

www.saletinirozkvet.webnode.sk,

www.sk.wikipedia.org,

Modlitba rodín k Panne Márii Višňovskej

Matka naša Višňovská, na svete je toľko rodín, ktoré sa ocitajú v bezvýhodiskovej situácii. Potrebujú Tvoju bezpečnú ochranu a Tvoju pomoc. Je toľko rodín, ktoré sú v kríze viery. Potrebujú Tvoje svetlo, Tvoju istotu, Tvoju odvahu viery. Je toľko rodín, ktoré sú v núdzi a v tiesni. Potrebujú Tvoju pomoc a Tvoj príhovor. Je toľko rodín, ktoré padajú a zlyhávajú. Potrebujú Tvoju silu a Tvoju čistotu. Je toľko rodín, ktoré sú bezradné pri ťažkostiach vo výchove. Potrebujú Tvoju materinskú lásku a obetavosť. Je toľko rodín, ktoré sú rozvrátené nenávisťou, neverou, mamonou, egoizmom. Potrebujú Tvoju dobrotu a Tvoje láskyplné pochopenie. Mária, Matka a Kráľovná rodín, pros za nás a naše rodiny, sprevádzaj nás. Amen.

Žilinskú diecézu zriadil Pápež Benedikt XVI. 14. februára v 2008. Pôvodne vznikla z deviatich dekanátov z Nitrianskej diecézy (Čadca, Kysucké Nové Mesto, Žilina, Varín, Bytča, Rajec, Považská Bystrica, Púchov, Ilava) a jedného z Banskobystrickej diecézy (Martin). V roku 2018 pribudol dekanát Turzovka (odčlenením z čadčianskeho dekanátu). I keď je svojou rozlohou 3,487 km² najmenšou diecézou na Slovensku,

Prvým žilinským biskupom sa stal Mons. Tomáš Galis, ktorý dovtedy pôsobil ako pomocný biskup v Banskej Bystrici.

nachádza sa v nej až 17 pútnických miest. Katedrálным chrámom je **Kostol Najsvätejšej Trojice v Žiline**. Prvá písomná zmienka o kostole pochádza z r.1400. Niektoré zdroje uvádzajú, že v blízkosti – a čiastočne na mieste terajšieho kostola – stál Žilinský hrad, o ktorom máme písomné správy od r. 1318 – 1454, avšak podľa doteraz zistených odborných údajov hrad v Žiline stál na inom mieste, nie v priestore dnešného kostola. Stavba sa ako kostol po prvýkrát spomína už v r.1423, vtedy bol ešte zasvätený Panne Márii. V polovici 16.st. kostol dvakrát obsadili lúpežní rytieri Podmanickí a premenili ho na pevnosť. Pôvodný kostol mal zrejme charakter trojloďovej románskej baziliky. Po prestavbe má renesančný charakter. Jednoloďovú stavbu zakončili na východe polkruhovou apsidou a na západe vežou vysokou 51 metrov.

Okolo r. 1530 dal vtedajší majiteľ mesta Burian Svätlovský z Vlčnova postaviť vedľa kostola vežu ako pevnostný objekt. O desať rokov neskôr stavbu dokončil Rafael Podmanický. Dnes nesie pomenovanie podľa jej najväčšieho zvonu - **Burianova veža**, pôvodne sa však volala *Nová veža*. Hlasné bitie zvonov Novej veže v r. 1693 a 1747 pomohlo odplašiť mračná kobyliak, ktoré napadli polia

Pohľad na obe veže z Námestia Andreja Hlinku je jedným zo symbolov Žiliny. Veľmi často sa objavuje na pohľadniciach, na rôznych publikáciách i na poštovej známke z r. 1997.

v žilinskom chotári. Veža je vysoká 46 m. Služi ako zvonica, zvoní sa na nej tri krát denne a pred bohoslužbou. Hranolová viacpodlažná veža je členená malými okienkami, ktoré majú gotické rímky. V súčasnosti je Burianova veža sprístupnená pre verejnosť prostredníctvom prehliadok, ktoré organizuje Turistická informačná kancelária Žilina.

Koncom 16.st. dal majiteľ mesta Mikuláš Dersffy spustnúť objekt opraviť a kostol znova slúžil cirkevným potrebám. Vtedajší nitriansky sídelný biskup Zachariáš Rohožník-Mošovský ho posvätil, ale už s novým patrocíniom - ako **Kostol Najsvätejšej Trojice**. V r. 1595 - 1708 (s menšími prestávkami) patril evanjelickej cirkvi augsburského vyznania. V r. 1610 sa v kostole pod patronátom palatína Juraja Thurzu konala tzv. *Žilinská synoda*, najvýznamnejšia udalosť reformácie na Slovensku. Išlo o zhromaždenie evanjelikov z Turkami neobsadeného Uhorska, ktorí tu ustanovili prvú cirkevnú organizáciu evanjelickej cirkvi. V r. 1678 zachvátil Žilinu požiar, pri ktorom kostol celkom zhorel a roztopili sa aj zvony na Novej veži. V r. 1687 dal kostol zreštaurovať v roku žilinský zemepán, palatín Pavol Esterházy a následne v r. 1690 opravy zavŕšili jezuiti. V r. 1762 pristavili na západnej strane kostola Kaplnku sv. Jána Nepomuckého. Slúžila najmä ako miesto Božieho hrobu. Pri tejto prestavbe dostali aj obe veže – veža farského kostola i Nová veža – rovnaké barokové strechy a na vežu kostola dali kríž. Dňa 21. júna 1848 v Žiline opäť horelo. Obrovský požiar poškodil takmer celé mesto. Zhorela strecha kostola, obe veže i celé vnútorné zariadenie kostola. Zostali len dva malé zvony na hodinovej veži kostola. Kríž z veže kostola spadol a cez strechu a klenbu prepadol až do krýpt, kde začali horieť rakvy. Z farského kostola ostala ruina. Pri požiari sa na Novej veži roztopili tri najväčšie zvony. Pri tomto požiari

oltárny obraz v katedrále

zachránili z kostola **sochu Panny Márie**. Preniesli ju do kostola v Rosine a zakrátko **do Kostola sv. Mikuláša vo Višňovom, kde ostala natrvalo**. To je možno dôvodom, že Žilinčania každoročne konajú púť k tejto kedysi „svojej“ soche. Dielo skazy dokonalo zemetrasenie, ktoré postihlo mesto o 10 rokov neskôr. Zničený kostol dal zrekonštruovať žilinský dekan a farár Andrej Lemeš s výdatnou pomocou nitrianskeho kanonika-lektora Juraja Tvrdeho a žilinského prepošta Štefana Tvrdeho i banskobystrického veľprepošta Juraja Budatínského, a to podľa plánov významného maliara a prírodovedca, profesora banskobystrického gymnázia, Jozefa Božetecha Klemensa. On je aj autorom oltárnych obrazov, ktoré môžeme aj dnes vidieť v žilinskej katedrále. **Hlavný oltárny obraz predstavuje Najsv. Trojicu**. Samotný oltár pochádza z r. 1697. Požiar postihol chrám aj v r. 1886. Zhorela strecha, ale zvony sa podarilo zachrániť. Rekonštrukcia chrámových striech sa uskutočnila v r. 1888. Pohnuté dejiny chrámu poznačila aj prvá svet. vojna. V r. 1917 zrekvirovali všetky tri zvony (Burian, Medián, Umieráčik) z Burianovej veže na výrobu vojenského materiálu. Šesť nových zvonov dostala vež až po vojne, na Slávnosť Nanebovzatia Panny Márie v r. 1923. Bola to veľká spoločensko-cirkevná udalosť, zvony posvätil Andrej Hlinka. Zhotovila ich firma

Richard Herold z Chomutova. Nesú mená svojich patrónov: najväčší a najťažší je zvon *Trojica*, po nej nasleduje *Mária, Jozef, Andrej a Benedikt, Anna* a najmenší je zvon *Štefan*. V predvojnovom období dostal kostol aj nový organ, ktorý vyhotovila firma Bratia Rieger v Krnove. Počas druhej svet.vojny prešiel kostol rekonštrukciou. V r. 1941 bola do fasády kostola osadená mramorová socha sv. Anny, ktorej autorom bol akademický sochár Fraňo Štefunko z Turčianskeho Svätého Martina. V tomto období sa uskutočnila aj stavebná úprava Burianovej veže, na ktorú pribudla vychádzková ochodza so stĺpmi, ktoré spájajú oblúky. Pod kostolom sa nachádza 6 krypt a 2 zamurované studne. Siedma krypta je pod pristavenou Kalváriou na východnej strane kostola. **Súčasný projekt komplexnej rekonštrukcie Katedrály Najsvätejšej Trojice**, zahŕňa tri etapy – obnovu exteriéru (2020 - 2021), obnovu interiéru (2022 - 2024) a obnovu huteľných kultúrnych pamiatok v interiéru (2025). Prvá etapa komplexnej rekonštrukcie Katedrály Najsvätejšej Trojice v Žiline sa aktuálne realizuje v tomto období a bude stáť okolo 1,25 milióna eur.

v stredu 3. júna 2020
Mons. Tomáš Galis požehnal
zrekonštruovaný kríž
z Katedrály Najsvätejšej Trojice
v Žiline.

Okolie katedrály

Po požiaroch mesta v 19. st. sa zmenil aj charakter okolia kostola. Na východnom svahu vyrástla po r.1920 **balustráda**, ktorá bola po zbúraní starého pivovaru doplnená farskými schodmi. Postupne sa na nej vystriedalo viacero súsoší: socha Antona Bernoláka, bronzový reliéf SNP a od r. 2000 je na centrálnej ploche balustrády umiestnené **súsošie sv. Cyrila a Metoda, patrónov diecézy**. Naprieč diecézou vedie aj medzinárodná pútnická trasa - **Cyriľometodská cesta**. Jedným z jej východných bodov je pútnické miesto zasvätené slovenským vierozvezcom - **Terchová**. Terchovský kostol s cyriľometodským patrocinom predstavuje skutočnú architektonickú dominantu malebnej doliny, neďaleko Žiliny.

Stal sa vyhľadávaným miestom pre návštevníkov okolitého kraja. Každoročne sa tu konajú známe „**Cyriľometodské dni**“. Slávnosti trvajú 3 až 4 dni a počas nich sa okrem duchovných akcií, sv. omši, krížovej cesty, vysluhovania sviatosti zmierenia, koná aj viacero sprievodných kultúrnych akcií. Vyvrcholením býva sv. omša na vrchu Oravcové. Vždy 5. júla sa tu koná spoločná diecézna púť. Terchovská farnosť je známa svojimi kultúrnymi

Kostol sv. Cyrila a Metoda, Terchová

tradíciami a folklórom. Krásnym prejavom týchto hodnôt spojených s duchovnými hodnotami je *Jasličková slávnosť*, ktorá sa každoročne koná na Slávnosť Narodenia Pána 25. decembra o 15.00 hod. Vo veľkonočnom období, na 3. veľkonočnú nedeľu, farnosť organizuje **koncert s názvom „Pod’akovanie za lásku“**. Jeho cieľom je pripomenúť si

Oravcové

pápeža Jána Pavla II. Pri návšteve Terchovej je vhodné navštíviť vrch Oravcové, kde je oltár s kamennými piliermi, ktoré tvoria dvojramenný kríž. Cestu k nemu lemujú netradičné zastavenia krížovej cesty.

Oravcové, vrch kalvárie

Okrem Terchovej sú pútnickými miestami Žilinskej diecézy aj:
Vrch Butkov, Čierne, Domaníža, Dubnica nad Váhom, Jelitov, Lednické Rovne, Oščadnica, Pominovec, Považské Podhradie, Rajecké Teplice, Rajecká Lesná - Frivald (+ pútnický dom), Trlenská dolina - Vlkolínec (+ ubytovanie pre skupiny, rodiny), Turzovka, Višňové, Vršatecké Podhradie a Vysoká nad Kysucou.

Pri príležitosti 10.výročia zriadenia diecézy založil Mons. Tomáš Galis záslužné vyznamenanie – Strieborný kríž Žilinskej diecézy.

V r. 2010 bola diecézou zriadená nezisková organizácia **Inštitút Communio**, ktorá sa venuje vzdelávaniu detí, mládeže a dospelých, organizuje krátkodobé aj dlhodobé vzdelávacie programy, školenia, kurzy, prednášky, besedy, konferencie a pod. Usiluje sa o tvorbu, ochranu a rozvoj duchovných a kultúrnych hodnôt, vydáva periodiká aj knižné publikácie. Pravidelne, každý mesiac, vydáva **časopis Naša Žilinská diecéza**, v ktorom veriacich informuje o aktuálnom živote, ponúka rôzne témy. Čítať sa môže aj online - na web stránke diecézy: www.dsza.sk

zdroje: TIK mesta Žilina (spracované podľa odbornej literatúry), www.tikzilina.eu, www.dcza.sk, www.sk.wikipedia.org, www.dokostola.sk, www.mojekysuce.sk, www.postoveznamky.sk, www.terchova.eu, www.durko.sk

POZVANIE

pre jednotlivcov i pútnické miesta

VSTÚPTE do Asociácie pútnických organizácií a prispajte k rozvoju, obnove a osvete putovania na Slovensku. Získate podporu a spoluprácu organizácií, ktoré pôsobia v oblasti pútnictva, dobrovoľníkov, rozšírite si prístup k informáciám, možnosť prezentácie aktivít napr. na veľtrhoch, internete, FB...

info o pútnických miestach a asociácii
 nájdete na: www.putnickemiesta.sk

LEŤME K VÝŠINÁM

Svätý rok Loretánskeho jubilea, ktorý potrvá do 10. decembra 2020, je pre nás inšpiráciou, aby sme v tomto roku putovali do kostolov a kaplniek spojených s úctou k Loretskej Matke.

Loretánske kaplnky „Žofia a Barbora“

Loretánska kaplnka v Tepličke n. Váhom je známa aj ako Kaplnka Žofie Bosniakovej

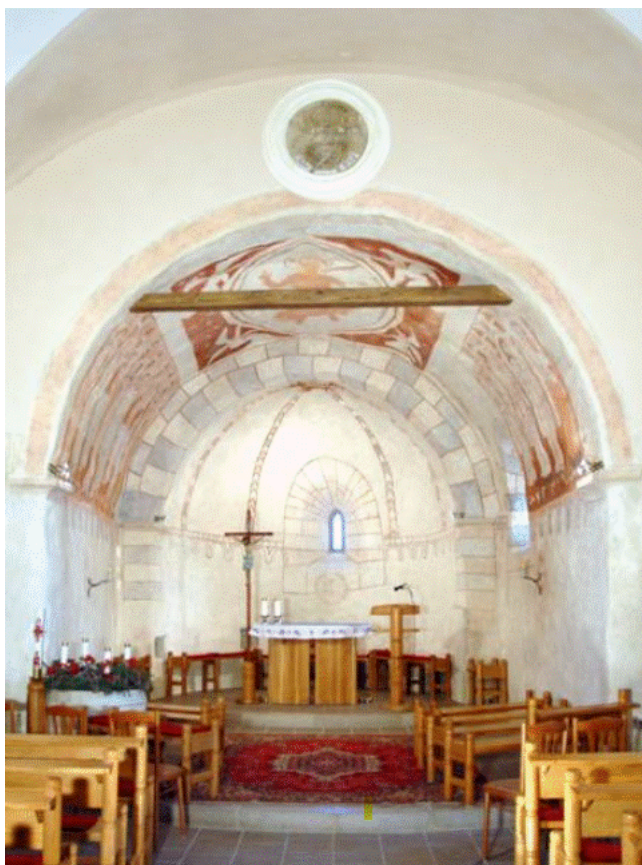
V našom putovaní po loretánskych kaplnkách, tentoraz v Žilinskej diecéze, navštívime dve, spojené s výnimočnými ženami. Prvou z nich, ktorá je asi najznámejšou loretánskou kaplnkou na Slovensku, je **Loretánska kaplnka v Kostole sv. Martina v Tepličke nad Váhom**. Táto obec sa nachádza v tesnom susedstve mesta Žilina v smere na Terchovú. S jej históriou sa spája meno **Žofie Bosniakovej**, šľachtickej, ktorá zomrela na hrade Strečno 28. 4. 1644. Žofia Bosniaková bola známa pre svoju skromnosť, dobrosrdečnosť, cit pre spravodlivosť a rýdže povahové vlastnosti. Jej životným krédom bolo, že po človekovi ostanú len dobré skutky, všetko ostatné odveje neľútostný čas. Tejto zásade

podriadila všetko svoje konanie. Pozornosť venovala najmä chudobným a trpiacim. Dominantou obce je **Kostol sv. Martina**, postavený v r. 1926 – 1928 podľa architektonického návrhu významného slovenského architekta Milana Michala Harminca. Súčasný kostol stojí na mieste pôvodne gotického kostolíka, ktorý tu stál už od r.1305. Keď kostol kapacitne nepostačoval, dala rodina Deršffyovcov, v r. 1583-1589, z vlastných peňazí postaviť nový kostol v neskororománskom štýle, ktorý slúžil veriacim až do začiatku 20.st. V r. 1689 kúpil hrad Strečno gróf Ján Jakub Löwenburg. Už v tom čase ľudia zo širokého okolia prichádzali na hrad Strečno k Žofii Bosniakovej, ktorá tam bola pochovaná, aby si ju uctili ako sväticu. Aj správy o údajnom skrytom poklade na hrade primáli grófa Löwenburga, aby dal hrad preskúmať. V krypte hradu našli okolo päťdesiat spráchnivených rakiev a kostí. Jedna z nich, ktorá patrila Žofii Bosniakovej, bola neporušená napriek tomu, že umrela pred štyridsiatimi piatimi rokmi! Löwenburgovci informovali o náleze nitrianskeho biskupa a požiadali o povolenie vystaviť Žofiine ostatky na verejnú úctu. Povolenie biskupa Adama Ladislava Erdődiho prišlo až v r. 1729. V tom istom roku dal gróf Löwenburg pristaviť k severnej stene kostola samostatnú priestrannú kaplnku, zasvätenú Loretánskej Panne Márii. Sem, v slávnostnom sprievode, preniesli ostatky Žofie Bosniakovej, známej ako **svetlo z Tepličky nad Váhom**. Baroková rakva mala sklenené veko. Nad rakvou zavesili podobizeň Žofie, ako ju predstavoval pôvodný obraz zo Strečnianskeho hradu. Ľud, ktorý Žofiu zbožňoval, prichádzal k jej rakve vo veľkých procesiách. Rakva s ostatkami stála na pôvodnom mieste do 1. apríla 2009, keď ju psychicky chorý muž vytiahol von z kaplnky kostola a zapálil. Obhorené telesné ostatky Žofie Bosniakovej boli prevezené do Ústavu súdneho lekárstva a medicínskych expertíz Jesseniovej lekárskej fakulty UK v Martine. Po odbornom popise, ošetrovaní a zdokumentovaní boli ostatky jej tela po požiari vrátené do Tepličky nad Váhom. Pri odprosujúcej pobožnosti, ktorú viedol Mons. Tomáš Galis boli opätovne uložené v antikorovej urne do zamrežovaného výklenku v Loretánskej kaplnke kostola. Samotná kaplnka má jednoduché zariadenie. Výzdoba na stenách kaplnky má pripomínať pôvodnú kaplnku v talianskom Lorete. Za mrežovou stenou je pôvodná baroková oltárna menza s bohostánkom a nad ním socha Panny Márie. Na stenách sú výjavy zo života Panny Márie a Žofie Bosniakovej. V kaplnke je aj viacero artefaktov súvisiacich so Žofiou Bosniakovou. Návštevu kaplnky je potrebné si vopred dohodnúť. Kontaktné údaje sú k dispozícii na oficiálnej stránke obce.

článok pokračuje na str.9

ZOZNÁMTE SA S *najstaršími kostolíkmi v Žilinskej diecéze*

Zrejme najstaršou a najhodnotnejšou architektonickou pamiatkou na území mesta Žilina je **Kostol sv. Štefana, uhorského kráľa**, umiestnený na mierne vyvýšenom teréne. Postavili ho v približne rovnakej vzdialenosti od zistených menších osád, ktoré v časoch vzniku tohto kostola jestvovali. Podľa povesti dal tento kostol postaviť prvý uhorský kráľ sv. Štefan I. na pamiatku bitky, ktorú vybojoval s vojskami poľského kráľa Boleslava Chrabrého asi v r.1025. Kostolík sa zachoval v prakticky pôvodnej podobe bez neskorších prístavieb. Svätyňu kostolíka tvorí štvorcový chór a polkruhová apside, čo sa na Slovensku často nevyskytuje. Vznik kostola kladú mnohí autori do r. 1200 až 1250, ale podľa niektorých skutočností nemožno vylúčiť, že vznikol aj skôr. Do jeho farnosti patrili obce širokého okolia, a to možno vrátane Kysúc. V priebehu 13.- 15. st. bol kostol vyzdobený nástennými maľbami. Pri výzdobe kostolíka zrejme zohrali úlohu dominikáni z Kláštora pod Znievom, ktorí tam pôsobili niekoľko rokov tesne pred r.1250. Najstaršie maľby sa nachádzajú v apside, kde nájdeme falošné rebrá klenby, ktoré sa zbiehajú v taktiež maľovanom kruhovom svorníku so

žehnajúcou rukou. Rebrá klenby vychádzajú z papúl psov. Odborníci uvádzajú datovanie do konca I.pol. 13. st. V neskoršom období bol svorník premaľovaný do podoby slnka s ľudskou tvárou. Nástenné maľby v chóre predstavujú Krista sudcu v mandorle (na klenbe) a 12 apoštolov, z ktorých sa 8 nachádza na severnej stene a zvyšní štyria na južnej. Boli namalované pod vplyvom byzantsko-románskeho slohu, motív arkád s oslímí chrbtami však naznačuje aj vplyv gotiky. Datované sú do 2.pol.13. st. Výzdobu konchy apside doplnili niekedy v 15. st. maľby sv. Štefana, sv. Ladislava, sv. Imricha a sv. Alžbety Uhorskej. Vzhľadom sa skutočnosť, že ich pôvodná podoba bola kvôli viacerým neskorším premaľbám ťažko čitateľná, pri poslednom reštaurovaní v r. 2008 - 2009 sa rozhodlo, že ustúpia výtvarne a umelecko – historicky významnejšej vrstve. Tým dostala svätyňa podobu z 2.pol 13. st. V r.1762 uskutočnili jezuiti rozsiahlu prestavbu kostola. Zrušili pôvodnú plochú povalu a nahradili ju klenbou. Kostolík vo svojej odbornej práci z r. 1772 spomína aj slovenský jezuita, univerzitný profesor Samuel Timon. Tá zakryla staré románske okná, a preto vytvorili nové. Do kostola dali nové zariadenie. Drevené zábradlie chóru dostalo oblý tvar a v jeho strednej časti umiestili päť olejomalieb – obraz Zmŕtvychvstania Krista a štyroch kráľov. Začiatkom 19. st. kostol slúžil ako vojenský sklad. Vtedy podľa hli skaze aj lavice. Nové lavice sem dali v r.1830. Opravu kostola však uskutočnili až v r. 1839. V r.1848 bol kostol zasa vojenským skladom a jeho následnú opravu urobili už v nasledujúcom roku. V r.1949 tu akad. mal. Mojmír Vlkoláček objavil vzácne nástenné maľby na chóre, v apside a na východnej stene lode. V tom čase sa o týchto maľbách nevedelo, lebo boli prekryté niekoľkými vrstvami vápenných náterov. V nasledujúcom roku tu uskutočnili reštauračné práce - konzervovanie a reštaurovanie týchto nástenných malieb. Ráz kostola sa po poslednom reštaurovaní (r. 2008 - 2009)zmenil, výtvarne sa zjednotila omietka čelných stien lode s novoobjavenými konsekračnými krížmi s omietkou celej lode. Obnova interiéru svätyne kostolíka bola ocenená udelením titulu Kultúrna pamiatka roka 2009. V r. 2016 získala farnosť **relikviu svojho patróna sv. Štefana**, uhorského kráľa, ktorú jej odovzdal v apríli 2016, počas svätej omše, kardinál Páter Erdő, arcibiskup-metropolita ostrihomsko-budapeštianskej arcidiecézy. Areál kostola je obkolesený kamenným múrom zo 17. st. so vstupnou bránou a kruhovou baštou. V areáli sa taktiež nachádza otvorená renesančná kaplnka so šesťbokou kazateľnicou.

Druhý sakrálny pamätník dávnych čias stojí neďaleko Žiliny, pod mohutným hradom Lietava. Je ním **Kostol Povýšenia sv. Kríža**. Pravdepodobne bol postavený v období neskorkej gotiky. Stavba na začiatku pozostávala len z veže, ktorá mala aj obranný účel. Postavili ju niekedy na prelome 13. a 14.st., možno i skôr. K nej bol postupne pristavaný jednoloďový chrám s kvadratickým presbytériom a severnou sakristiou. Kostol v obci musel stáť už v prvej tretine 14.st., keďže sa farár z Lietavy spomína v zoznamoch pápežských desiatkov z r.1332 - 1337. Okolo r.1400, kedy už obec patrila do lietavského hradného panstva, zmenili účel veže. Prístavbou obdĺžnikovej lode, len o niečo užšieho kvadratického presbytéria a severnej sakristie sa z nej stala súčasť kostolíka. Približne v pol. 18.st. bol kostolík barokovo upravený. Jeho loď zaklenuli murovanou klenbou a dostal taktiež nové vnútorné zariadenie, ktoré sa sčasti zachovalo dodnes. Z tohto obdobia pochádza aj ručne vyrezávaný drevený oltár. V interiéri sa zachovala kamenná gotická krstiteľnica zamurovaná do steny triumfálneho oblúka. Po jeho stranách sa nachádzajú barokové oltáre z 1.pol. 18.st. Vo svätyni, ktorá je zaklenutá neskorogotickou klenbou, je umiestnený bohato zdobený oltár (r.1740). S kostolíkom sa spája **legenda o záchrane pred Tatármi**, ktorá rozpráva, že miestni ľudia, nevládali ujsť do okolitých kopcov, a tak sa ukryli v kostole. Tatári ich však ľst'ou vylákali von. Zajali ich a odviekli na okraj brala, kde ich vyzvali, aby sa vzdali kresťanskej viery, inak ich zhodia dole na špicaté koly. Vtedy vystúpil spomedzi zajatcov kňaz a vyzval Lietavčanov, aby nezrádzali Ježiša Krista. Nahnevaný veliteľ Tatárov dal kňaza zbiť a zhodiť zo skaly. Ten však na koly nedopadol, zmizol. Tatárov tento 'zázrak' vystrašil a utiekli preč. Ukázalo sa, že kňaz sa zachytil v hustom kríku, ktorý ho súčasne schoval pred očami nepriateľov. Výjav, ako vojaci zhadzujú do priepasti nahé osoby, bol zachytený na obraze od neznámeho autora, ktorý visel v kostole do r.1912. Do kostola bol prenesený z Lietavského

hradu a známy bol ako „**Lietavský obraz**“. Maľba s vyobrazením zázračného pádu visela v lietavskom kostole veľmi dlho a nezávisle od seba ju videli rôzni autori, napr. Alojz Mednyánsky, kaplán Ján Rakovský, G. K. Zechenter-Laskomerský. Práve on sa domnieval, že obraz bol napodobeninou obrazu od slávneho Albrechta Durera, ktorý videl vo Viedni. Bádateľ Kornel Divald v 20tych rokoch objasnil vec tak, že obraz predstavoval scénu Desiat' tisíc umučených, obľúbený námet maliarov 15. – 16. st. Maľba teda zobrazovala mučenie rímskych legionárov perzskými vojakmi na vrchu Ararat a nie zázračný pád z lietavského brala. Vplyvom času maľbu pokryla čerň natoľko, že už nebolo možné rozoznať výjav na obraze. Z objektu kaplnky hradu bola v minulosti do kostola prenesená aj drevená lavica s vyobrazením dvoch mužov nesúcich veľký strapec hrozna. V hornej časti obrázku lavice bolo neznáme opevnené mesto a v ľavej časti je vyobrazený Lietavský hrad. Lavica bola prevezená do archívu Považského múzea. Lietavská farnosť mala v minulosti významné postavenie a ešte aj dnes patria pod ňu viaceré filiálky. Nad areálom lietavského kostola sa nachádza mohutná, asi 350-ročná lipa. Blízko Lietavského hradu, v sedle Roháča, mnohí radi navštevujú *pútnické miesto*, kde končí krížová cesta z obce Podhorie. Nachádza sa tu obnovený drevený prístrešok a lavičky, ktoré spolu vytvárajú prírodný amfiteáter.

zdroje: www.zavodie.fara.sk, www.apsida.sk, www.sk.wikipedia.org, www.kulturnepamiatkyslovensko.webnode.sk, www.apsida.sk, www.zilinskyturistickykraj.sk

pokračovanie článku zo str.6

Druhou kaplnkou, ktorú nájdeme priamo v Žiline je baroková **kaplnka pri Kostole sv. Barbory**. Táto kaplnka sa dostala do povedomia verejnosti v súvislosti s jej rekonštrukciou, za ktorú získala ocenenie. Kostol sv. Barbory spolu s kláštorom je významnou barokovou dominantou mesta Žilina. Je tiež prvou barokovou stavbou sakrálneho charakteru v tomto meste. Komplex bol postavený rehoľou menších bratov – františkánov, ktorí prišli do Žiliny na začiatku 18.st.

Barokový kostol a kláštor začali stavať až v r.1723. Veľkou finančnou čiastkou na jeho stavbu prispela moravská grófka Katarína Barbora Schidlinská. Táto skutočnosť pravdepodobne viedla k výberu patrónky kostola, sv. Barbory. Kostol má hodnotné vnútorné barokové zariadenie a výzdobu. Predstavuje unikátnu ukážku barokového sakrálneho priestoru so zachovaným mobiliárom. A hoci v súčasnej dobe kostol spravujú dominikáni, názov františkánsky kostol používajú pre jeho pomenovanie Žilinčania dodnes. Vpravo od kostola sa nachádza osobitná Loretánska kaplnka (loretka), postavená v r. 1731 – 1732. Žilinská františkánska loreta predstavuje typ kaplnky, ktorý je súčasťou interiéru kláštorného komplexu. Nevznikla primárne pri realizácii stavby kostola, ale šesť rokov po jeho dokončení. Loreta má obdĺžnikový pôdorys s dvoma vstupmi. Západný vstup ústi do priestoru kostola, východný do úzkej chodby, ktorá sa napája na ambit rajského dvora. Omietka v kaplnke je kompaktná iba na severnej stene. Južná a východná stena a klenba sú z režnej tehly s nepravidelne omietnutými miestami. *Loretánsky oltár* je umiestnený na severnej stene kaplnky. Pilastrová oltárna architektúra vytvára rámec pre ústrednú niku, v ktorej je umiestnená socha milostivej Panny Márie. Súčasťou pôvodného zariadenia kaplnky je i drevená oltárna menza v tvare tumbky. Na jej hornej doske je osadený čierny oltárny kameň v jednoduchom drevenom ráme. Na jeho spodnej časti je rukopisný latinský nápis: „Kostol žilinského konventu, pre kaplnku rímskych martýrov Aurela a Martiála“.

STAŇTE SA PRAVIDELNÝMI ODBERATEĽMI PÚTNICKÉHO LISTU

Ak máte záujem dostávať Pútnický list do Vašej e-mailovej pošty, prosíme Vás, napíšte nám na adresu: prekopova@gmail.com. Zaradíme Vás **do adresára čitateľov Pútnického listu**.

Vydávanie Pútnického listu môžete podporiť dobrovoľným príspevkom na č.ú:

SK18 7500 0000 0040 1664 7114, do správy pre prijímateľa uveďte: **PÚTNICKÝ LIST**

ĎAKUJEME!

Oltár Loretánskej Panny Márie je časťou unikátne zachovaného barokového mobiliáru Žilinského františkánskeho kláštora, ktorý svojim významom prekračuje región. Socha Panny Márie nie je tradičným typom stredovekej čiernej madony. Žilinská plastika je odetá do kužeľového plášt'a, z ktorého trčia len korunované hlavy Panny Márie a malého Ježiša a Ježisove ruky - pravá v žehnajúcom geste a ľavá držiaca ďalšiu kráľovskú insígniu - jablko s gréckym krížom. Tváre Panny Márie a malého Ježiška majú výrazné veľké mandľovité oči, plnšie líca, usmiate pery a výraznú gotizujúcu bradu, ktorá má pravdepodobne pripodobniť sochu stredovekému originálu. Ich účesy sú však barokové – Mária má dlhé pramene upravené do zložitého viazaného účesu, vo vlasoch má perly a brúsené kamene. Ježiško má krátké kadere vlasov začesané dozadu. Počas reštaurovania kaplnky v deväťdesiatych rokoch minulého storočia došlo k významnému objavu – bola identifikovaná pôvodná baroková figurálna výmalba stien. Tieto nálezy radikálne zmenili proces reštaurovania. Na ich základe bolo možné rekonštruovať podobu nepoznanej zaniknutej deliacej oltárnej steny a vrátiť kaplnke jej pôvodnú podobu. Nástenné maľby predstavujú mariánske výjavy Panny Márie s malým Ježiškom a postavy iných svätcov. Maľby sa vyznačujú veľkou jemnosťou v detailoch, v hĺbke a plasticite stvárnenia. Obnovená kaplnka získala v decembri 2015 cenu Ministerstva kultúry SR - **Pamiatka roka 2014**. Slávnostné požehnanie obnovenej kaplnky Panny Márie Loretánskej biskupom Mons. Tomášom Galisom sa uskutočnilo 11. februára 2015. Návštevu kaplnky je potrebné dohodnúť v Turistickej informačnej kancelárii v Žiline.

zdroje: www.tikzilina.eu, www.teplickanadvahom.sk, www.teplickanadvahom.eu, www.sk.wikipedia.org, www.woman.sk, www.raster.sk

na cestách i doma zjednotení v apoštoláte modlitby

Svetová sieť modlitby Svätého Otca známa ako „Apoštolát modlitby“ šírením pravidelných mesačných úmyslov zjednocuje veriacich v účasti na apoštoláte celej Cirkvi obetovaním osobnej modlitby, práce, radostí i utrpení každého dňa v spojení s Kristovou eucharistickou obetou.

Modlitba obetovania dňa:

Nebeský Otče, obetujem ti celý svoj deň a svoje modlitby, práce, radosti aj utrpenia v spojení s tvojím Synom Ježišom Kristom, ktorý sa ti stále obetuje vo svätej omši za spásu sveta. Nech ma Duch Svätý vedie

a nech mi dá silu svedčiť o tvojej láske. S Pannou Máriou, Matkou nášho Pána a Matkou Cirkvi, prosím za úmysly Svätého Otca a našich biskupov na tento mesiac:

Evanjelizačný úmysel: Za všetkých trpiacich, aby našli posilu v Ježišovom Srđci.

Úmysel našich biskupov: Aby rodinné a farské spoločenstvá podporovali kňazské a duchovné povolania.

zdroj: www.vaticannews.va

Pútnický list vydáva Asociácia pútnických organizácií
Farský úrad, 913 31 Skalka nad Váhom I/41
ISSN 2644-4526

www.putnickemiesta.sk/asociacia-putnickych-organizacii/archiv-putnickych-listov
Autori textu: Mária Hatalová, Mária Prekopová

NEPREDAJNÉ, VOLNE ŠÍRITELNÉ